

**FOLKETINGETS
OMBUDSMAND**

FOB 2023-24

Spørgsmål om inhabilitet hos medlem i Landsskatteretten

Resumé

18. september 2023

Under et retsmøde i Landsskatteretten rejste en part spørgsmål om, hvorvidt et af medlemmerne af Landsskatteretten var inhabilt til at træffe afgørelse i sagen. Parten oplyste, at han var nær ven med en person, som retsmedlemmet angiveligt havde et modsætningsforhold til.

Forvaltningsret

1114.1

114.1

Landsskatteretten mente ikke, at retsmedlemmet var inhabilt. Det pågældende medlem deltog hverken i beslutningen eller i Landsskatterettens drøftelse af inhabilitetsspørgsmålet, men var til stede i lokalet, mens de resterende to medlemmer behandlede spørgsmålet.

114.2

114.3

115.3

Ombudsmanden fandt ikke grundlag for at kritisere Landsskatterettens vurdering af, at medlemmet af Landsskatteretten var habilt i sagen. Det pågældende medlem burde dog have forladt retsmødelokalet, efter han havde udtalt sig om sit kendskab til parten. Han burde således ikke have været til stede, da de øvrige medlemmer behandlede og afgjorde spørgsmålet om hans habilitet.

Ombudsmanden var enig med Landsskatteretten i, at beslutningen om habilitet ikke i den konkrete situation var en afgørelse i forvaltningslovens forstand.

Spørgsmålet og beslutningen om medlemmets habilitet opstod på partens foranledning. Det ville derfor have været bedst stemmende med god forvaltningsskik, hvis Landsskatteretten enten på retsmødet eller i den efterfølgende skriftlige afgørelse havde begrundet beslutningen om, at der ikke forelå inhabilitet, og i førstnævnte tilfælde havde noteret dette på sagen.

Ombudsmanden havde ikke bemærkninger til, at de to tilbageværende medlemmer af Landsskatteretten så sig beslutningsdygtige i forhold til at kunne tage stilling til spørgsmålet om habilitet.

(Sag nr. 22/01088)

I det følgende gengives ombudsmandens udtalelse om sagen:

Ombudsmandens udtalelse

1. Sagens baggrund og forløb

SKAT ændrede ved en afgørelse af 30. august 2016 A's indkomst for årene 2012, 2013 og 2014. A fik ikke godkendt fradrag for underskud af sin virksomhed, hvis aktiviteter bestod i dyrehold. For året 2012 kunne A heller ikke fratække et tab på en privat fordring vedrørende køb af et skadet dyr.

A klagede over afgørelsen til Landsskatteretten.

Under et retsmøde den 28. januar 2022 i Landsskatteretten rejste A indledningsvis spørgsmål om, hvorvidt et af Landsskatterettens medlemmer, folketingsmedlem B, var inhabilt. Ifølge A's repræsentant skete dette i form af en anmodning om, at "B skulle overveje, om han var inhabil i sagen som nævnsmedlem over for A". Jeg forstår, at spørgsmålet var begrundet i bl.a., at A var nær ven af folketingsmedlem og partiformand C, og at B var bekendt hermed. Jeg er ikke i øvrigt bekendt med, i hvilket omfang A på retsmødet nærmere redegjorde for grundlaget for sin bekymring i forbindelse med inhabilitetsindsigelsen.

Efter at A, hans partsrepræsentant og repræsentanten for Skattestyrelsen havde forladt retsmødelokalet, redegjorde B ifølge Landsskatteretten for sit kendskab til A. B fandt, at han ikke havde et modsætningsforhold til A. B oplyste også, at han havde set A til en reception, men i øvrigt ikke kendte ham, herunder kendte til et eventuelt venskab med C.

Umiddelbart i forlængelse af B's redegørelse traf retsformanden og det andet retsmedlem ved en mundtlig drøftelse beslutning om, at B ikke kunne anses for inhabil. B var fortsat til stede i lokalet, mens retsformanden og det andet retsmedlem drøftede og traf beslutningen, men B deltog ifølge det af Landsskatteretten oplyste ikke i hverken drøftelsen eller beslutningen.

Da A, hans partsrepræsentant og Skattestyrelsens repræsentant blev kaldt ind igen, meddelte Landsskatteretten, at Landsskatteretten ikke fandt, at der forelå inhabilitet. Retsmødet fortsatte herefter med deltagelse af B.

Landsskatteretten stadfæstede ved en afgørelse af 2. februar 2022 SKAT's afgørelse af 30. august 2016.

Landsskatteretten fandt, at A's virksomhed ikke kunne anses for at være erhvervsmæssigt drevet, og at fradrag for virksomhedens underskud i 2012-2014 derfor ikke kunne godkendes. Landsskatteretten fandt desuden, at A ikke havde dokumenteret et tab på en fordring i indkomståret 2012. Derudover tog Landsskatteretten stilling til nogle formelle klagepunkter, som Deloitte havde fremsat under sagen.

Deloitte klagede herefter til mig på vegne af A, og i klagen har Deloitte gjort gældende, at retsmedlem B var inhabilt og derfor ikke måtte deltage i sagen.

Deloitte har også anført, at A's virksomhed blev drevet erhvervsmæssigt, hvorfor der var ret til fradrag for virksomhedens underskud i 2012-2014. Endvidere havde A i 2012 krav på at få fradrag for tabet på den private fordring. Deloitte har herudover anført forskellige formelle klagepunkter.

2. Afgrænsning af min undersøgelse

Jeg har besluttet at afgrænse min undersøgelse til spørgsmålet om B's habilitet, herunder fremgangsmåden ved behandlingen og afgørelsen af dette spørgsmål.

Jeg henviser til § 16, stk. 1, i lov om Folketingets Ombudsmand (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013). Det fremgår af denne bestemmelse, at ombudsmanden afgør, om en klage giver tilstrækkelig anledning til undersøgelse.

Vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt A havde ret til fradrag for underskud af virksomhed og tab på en privat fordring samt sagsbehandlingen i tilknytning hertil, foretager jeg mig således ikke mere.

Det skyldes, at der ikke er udsigt til, at jeg vil kunne hjælpe A med at opnå et bedre resultat i sagen. Baggrunden herfor er bl.a., at ombudsmanden normalt ikke har mulighed for at afhøre vidner i sagen, men behandler klager på et skriftligt grundlag. Det vil derfor ikke være muligt at afklare omstændighederne omkring inddrivelsen af den private fordring inden for rammerne af en ombudsmandsundersøgelse. Efter min opfattelse må en afklaring heraf ske ved domstolene. Jeg henviser til Niels Fenger, Ombudsmanden og skattesager, U 2022 B, s. 223 (225).

3. Retsgrundlag

3.1. Reglerne om inhabilitet

Reglerne om inhabilitet har til formål at forebygge, at uvedkommende (usaglige) hensyn får indflydelse på forvaltningens virksomhed, og undgå, at der i omverdenen og hos parterne i en sag opstår mistillid til upartiskheden i forvaltningen. Uden for forvaltningslovens regler suppleres inhabilitetsreglerne af uskrevne retsgrundsætninger og god forvaltningsskik.

Skatteforvaltningsloven (lovbekendtgørelse nr. 835 af 3. juni 2022) indeholder ikke bestemmelser, der regulerer spørgsmålet om personlig, speciel inhabilitet for Landsskatterettens medlemmer eller behandlingen af en inhabilitetsindsigelse. Bortset fra § 5, stk. 2, og § 11, stk. 2, om substitution og førelse af protokol indeholder Landsskatterettens forretningsorden (bekendtgørelse nr. 2373 af 10. december 2021) heller ikke sådanne bestemmelser. Spørgsmålet må derfor afgøres efter de almindelige regler herom i forvaltningsloven.

I kapitel 2 i forvaltningsloven (lovbekendtgørelse nr. 433 af 22. april 2014) er der fastsat regler om personlig, speciel inhabilitet. Kapitlet indeholder bl.a. følgende bestemmelser:

”§ 3. Den, der virker inden for den offentlige forvaltning, er inhabil i forhold til en bestemt sag, hvis

...

5) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes upartiskhed.

...

Stk. 3. Den, der er inhabil i forhold til en sag, må ikke træffe afgørelse, deltage i afgørelsen eller i øvrigt medvirke ved behandlingen af den pågældende sag.

§ 6. Den, der er bekendt med, at der for den pågældendes vedkommende foreligger forhold, som nævnt i § 3, stk. 1, skal snarest underrette sin foresatte inden for myndigheden herom, medmindre det er åbenbart, at forholdet er uden betydning. For så vidt angår medlemmer af en kollegial forvaltningsmyndighed gives underretningen til myndigheden.

Stk. 2. Spørgsmålet om, hvorvidt en person er inhabil, afgøres af den i stk. 1 nævnte myndighed.

Stk. 3. Vedkommende må ikke selv deltage i behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet, jf. dog § 4, stk. 1 og 2. Dette gælder dog ikke på områder, hvor andet er fastsat i henhold til lov.”

3.2. Forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5

Forvaltningslovens § 3, stk. 1, angiver en række tilfælde, som generelt betragtet kan indebære en risiko for, at der træffes usaglige afgørelser, og hvor den, der virker inden for den offentlige forvaltning, derfor er inhabil. Inhabilitetsformerne falder i fire konkrete tilfældegrupper (lovens § 3, stk. 1, nr. 1-4) og en opsamlingsbestemmelse i § 3, stk. 1, nr. 5.

Opsamlingsbestemmelsen udgør et supplement til § 3, stk. 1, nr. 1-4, og danner grundlag for at statuere inhabilitet i bl.a. sager, hvor der foreligger konstaterbare personlige modsætningsforhold mellem en part og forvaltningspersonen.

Det fremgår således af forarbejderne til bestemmelsen, at et konstaterbart uvenskab over for en person, der er part i en sag, vil kunne begrunde inhabilitet. Jeg henviser til lovforslag nr. L 4 af 2. oktober 1985 om forslag til forvaltningslov, bemærkningerne til lovforslagets § 3. Lovforslaget kan læses på Folketingstidende.dk, samling 1985-86, tillæg A.

Inhabilitet på grund af personlige modsætningsforhold forudsætter, at modsætningsforholdet er af en vis styrke og direkte karakter. Det skal endvidere være konstaterbart og gensidigt, forstået på den måde at det ikke er tilstrækkeligt, at kun parten hævder, at der er et modsætningsforhold, hvis det ikke kan lægges til grund, at forvaltningspersonen har et modsætningsforhold til parten. Rent faglige, professionelle uoverensstemmelser og tvister, f.eks. i videnskabelige sammenhænge, kan i almindelighed ikke i sig selv udgøre grundlag for inhabilitet, heller ikke i tilfælde, hvor uenigheden er ledsaget af et betydeligt personligt engagement fra begge sider. Det samme gælder politiske modsætningsforhold eller det forhold, at den person, der deltager i afgørelsen, og parten er medlemmer af det samme parti.

Jeg henviser til [FOB 2013-8](#), [FOB 2014-11](#), [FOB 95.112](#), U 2000.1134 H, U 2019.524 V og U 1986.442 H (hvoraf det fremgår, at der skal forholdsvis meget til, for at en person anses for inhabil på grund af uvenskab) samt til Hans Gammeltoft-Hansen, *Forvaltningsret*, 2. udgave (2003), s. 257, og Niels Fenger, *Forvaltningsloven med kommentarer*, 2. udgave (2021), s. 234 f. (herefter *Forvaltningsloven med kommentarer (2021)*).

Azad Taheri Abkenar, *Inhabilitet i forvaltningen*, 2. udgave (2022), s. 129 f. (herefter *Inhabilitet i forvaltningen (2022)*), anfører bl.a. følgende:

”Personligt modsætningsforhold, uvenskab eller ligefrem fjendskab er en anden kategori, der skal bedømmes efter forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5. Selvom de snævre miljøer også i denne sammenhæng kan have en vis faktisk betydning, spiller det dog ikke her den samme rolle som ved venskaber. Inhabilitet vil således uden videre kunne statueres i tilfælde af et klart og konstaterbart personligt modsætningsforhold.

Modsætningsforholdet skal være over en vis tærskel. Almindelig indbyrdes – eller for den sags skyld forvaltningspersonens ensidige – reservation er ikke tilstrækkeligt. Endvidere skal det have en direkte karakter. Selvom man ikke kan udelukke en vis påvirkningsrisiko af f.eks. en nær relation til personer eller kredse, som har et stærkt negativt forhold til personer, hvis sag der er tale om at behandle, vil det normalt være en forudsætning, at den pågældende forvaltningsperson også selv har markeret modsætningsforholdet.”

Se også U 1996.1544 Ø og U 2011.87 Ø vedrørende det beslægtede spørgsmål om inhabilitet efter retsplejeloven.

3.3. Forvaltningslovens § 6, stk. 2 og 3

Af forarbejderne til forvaltningslovens § 6, stk. 2 og 3, fremgår følgende:

”Bestemmelserne i *stk. 2 og 3* indeholder nærmere regler om fremgangsmåden i forbindelse med afgørelsen af inhabilitetsspørgsmålet. Ifølge *stk. 2* afgøres spørgsmålet om, hvorvidt en person er inhabil af myndigheden selv. Bestemmelsen tilsigter ikke nogen ændring af de gældende regler om intern delegation inden for en myndighed. Således vil formanden for en kollegial forvaltningsmyndighed kunne afgøre spørgsmålet om, hvorvidt et medlem af det kollegiale organ er inhabil, hvis han ved lov eller i henhold til lov er tillagt denne kompetence, eller det kollegiale organ har benyttet en bestående hjemmel i lovgivningen til at delegere kompetencen til at afgøre sådanne sager til formanden.

Ifølge *stk. 3* må den pågældende som udgangspunkt ikke selv deltage i behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet.

(...) I tilfælde, hvor inhabilitetsspørgsmål frembyder sig til afgørelse, f.eks. fordi det rejses af den, der er part i den pågældende sag, eller fordi der i en kollegialt sammensat forvaltningsmyndighed skal tages stilling til, om der skal indkaldes en stedfortræder for den pågældende, må det i princippet forekomme bedst stemmende med de hensyn, der ligger bag reglerne om inhabilitet, at den pågældende som udgangspunkt afskæres fra at deltage i behandlingen og afgørelsen af dette spørgsmål.”

Jeg henviser til lovforslag nr. L 4 af 2. oktober 1985 om forslag til forvaltningslov, bemærkningerne til lovforslagets § 6.

3.4. Habilitetsbeslutninger og afgørelsesbegrebet

Forvaltningslovens regler gælder som udgangspunkt for behandlingen af sager, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed. Det fremgår af § 2, stk. 1, i forvaltningsloven. Det betyder bl.a., at parten i en afgørelsessag tildeles en række partsbeføjelser, og at der stilles en række krav til selve afgørelsen, f.eks. krav om begrundelse.

Følgende fremgår af forarbejderne til forvaltningslovens § 2:

”Med udtrykket ’truffet afgørelse’ sigtes til udfærdigelse af retsakter, dvs. udtalelser, der går ud på at fastsætte, hvad der er eller skal være ret i et foreliggende tilfælde.”

Efter forvaltningslovens § 22 skal en afgørelse, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

Af forarbejderne til forvaltningslovens § 22 fremgår følgende:

”Bestemmelsen i § 22 indeholder i stk. 1 en almindelig regel om, at en afgørelse, der meddeles skriftligt, skal ledsages af en begrundelse, medmindre afgørelsen giver den pågældende part fuldt ud medhold.

Efter bestemmelsen er det alene en skriftlig meddelelse om en *afgørelse*, der skal ledsages af en begrundelse. Det er således kun afgørelsen af den pågældende sags realitet, der skal begrundes. Procesledende beslutninger og andre dispositioner i forbindelse med tilrettelæggelsen af sagens behandling er derfor ikke omfattet af begrundelsespligten, medmindre der er adgang til særskilt påklage, jfr. således § 16, stk. 4, om klage over afslag på aktindsigt.”

Jeg henviser til lovforslag nr. L 4 af 2. oktober 1985 om forslag til forvaltningslov, bemærkningerne til lovforslagets §§ 2 og 22.

Følgende fremgår af pkt. 26 i Vejledning nr. 11740 af 4. december 1986 om forvaltningsloven:

”Efter § 6, stk. 2, afgøres spørgsmålet om, hvorvidt en person er inhabil, af den myndighed, som skal træffe afgørelse vedrørende sagens realitet.

Afgørelsen kan normalt ikke selvstændigt påklages til en overordnet myndighed, men kan kun indbringes for ankeinstansen i forbindelse med påklage af afgørelsen vedrørende sagens realitet.”

I U 2000.2151 Ø havde et medlem af Revisornævnet af egen drift – og således uden at nogen part havde rejst indsigelse – rejst et spørgsmål om, hvorvidt vedkommende var inhabil. Efter drøftelse af spørgsmålet konkluderede nævnet, at dette ikke var tilfældet. Under en efterfølgende sag, hvor en part ønskede nævnets afgørelse tilsidesat, udtalte landsretten, at nævnets beslutning om, at medlemmet ikke var inhabil, ikke under de foreliggende omstændigheder udgjorde en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Revisornævnet var derfor ikke forpligtet til at iagttage reglerne om partshøring og begrundelse i forvaltningslovens § 19 og §§ 22-24.

Det er ikke enighed i den forvaltningsretlige teori om, hvorvidt beslutninger om inhabilitet vil udgøre afgørelser i forvaltningslovens forstand i andre tilfælde, herunder om dette er tilfældet, såfremt beslutningen træffes efter en indsigelse fra en part i sagen, om det har betydning, om beslutningen går ud på habilitet eller inhabilitet, og om personens hverv hviler på et demokratisk valg. Jeg henviser til Hans Gammeltoft-Hansen, Inhabilitet i forvaltningen, s. 163 f., Steen Rønsholdt, Forvaltningsret. Retssikkerhed Proces Sagsbehandling, 5. udgave, s. 109, Karsten Revsbech mfl., Forvaltningsret. Sagsbehandling, 8. udgave, s. 27, Helle Bødker Madsen, Privatisering og patientrettigheder, s. 235, Sten Bønsing, Almindelig forvaltningsret, 5. udgave, s. 90, Forvaltningsloven med kommentarer (2021), s. 119 og s. 250, og Inhabilitet i forvaltningen (2022), s. 203 f.

4. Deloitte's klage og synspunkter

Deloitte har fremsat sine synspunkter om inhabilitetsspørgsmålet i sagen i sin klage af 1. marts 2022 og i breve af 29. november 2022 og 12. april 2023.

Deloitte har anført, at det, som B oplyste, om at A og B kun havde mødt hinanden til en reception eller en lignende tilfældig begivenhed, ikke er sandt. A er siden 2009 blevet inviteret til partiet D's officielle valgaften, hver gang der var kommunalvalg, folketingsvalg og valg til Europa-Parlamentet. A har på de mange valgafter altid følt, at B har haft en vis skepsis mod ham.

Deloitte har også anført, at det er den subjektive oplevelse hos borgeren, der beskyttes med inhabilitetsreglerne.

Det er Deloitte's opfattelse, at B selv deltog i vurderingen af, om der forelå inhabilitet i sagen. Det forhold, at B ikke afgav en stemme i forbindelse med af-

gørelsen af inhabilitetsspørgsmålet, er ikke tilstrækkeligt til at opfylde betingelsen i forvaltningslovens § 6, stk. 3, idet bestemmelsen går videre end det, da den omhandler både behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet.

Deloitte har også stillet spørgsmål ved, om retsformanden og det øvrige retsmedlem kunne træffe beslutning om spørgsmålet om inhabilitet. Deloitte har anført, at Landsskatteretten burde have bedt A om et skriftligt indlæg og i den forbindelse udsat sagen.

5. Landsskatterettens udtalelser

Landsskatteretten har udtalt sig om inhabilitetsspørgsmålet i breve af 3. november 2022 samt 17. marts og 8. maj 2023.

Ifølge Landsskatteretten foreligger der kun inhabilitet efter forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5, på grund af et personligt eller politisk modsætningsforhold, såfremt modsætningsforholdet er konstaterbart, gensidigt og over en vis tærskel. De oplysninger, Deloitte har henvist til, kan efter Landsskatterettens opfattelse ikke begrunde, at B var inhabil i medfør af forvaltningslovens § 3, stk. 1, nr. 5.

Landsskatteretten har i den forbindelse anført, at der ikke mellem A og retsmedlem B består noget direkte personligt modsætningsforhold eller et direkte modsætningsforhold i øvrigt. Det er alene gjort gældende, at A's venskab med folketingsmedlem og partiformand C i kombination med en antagelse om, at der mellem retsmedlem B og C består et politisk og/eller personligt modsætningsforhold af en kvalificeret karakter, indebærer, at der er tvivl om upartiskheden hos retsmedlem B. En sådan betragtning om mulig upartiskhed som følge af en form for afsmitning fra eller identifikation mellem retsmedlem B's forhold til C på den ene side og A's forhold til retsmedlem B på den anden side, er efter Landsskatterettens opfattelse ikke tilstrækkelig til at statuere inhabilitet.

Landsskatteretten har ikke ud fra mere objektive holdepunkter kunnet konstatere, at der faktisk foreligger en sådan identifikation eller afsmitningseffekt fra forholdet mellem retsmedlem B og folketingsmedlem og partiformand C, at det kunne eller kan give anledning til overvejelser om retsmedlem B's habilitet. Der foreligger f.eks. ikke oplysninger om mundtlige eller skriftlige ytringer eller andre typer tilkendegivelser fra retsmedlem B vedrørende A, der kunne give anledning til sådanne overvejelser.

Efter Landsskatterettens opfattelse kan A's egen subjektive oplevelse ikke i sig selv føre til en berettiget tvivl om upartiskheden hos retsmedlem B.

Landsskatteretten har endvidere bemærket, at der efter ordlyden af forvaltningslovens § 6, stk. 3, ikke er et egentligt krav om, at den person, som er omfattet af en indsigelse om inhabilitet, ikke må være fysisk til stede i det lokale, hvor beslutningen om habilitetsspørgsmålet træffes.

Landsskatteretten har også anført, at der hverken efter forvaltningslovens §§ 22-24 eller efter principperne om god forvaltningsskik er pligt til at meddele en begrundelse for beslutningen, da den er procesledende. Ifølge Landsskatteretten blev beslutningen vedrørende habilitetsspørgsmålet derfor truffet i overensstemmelse med forvaltningslovens § 6, stk. 3.

Landsskatteretten finder imidlertid samtidig, at det vil være en fordel, at det retsmedlem, som en indsigelse angår, ikke er til stede i forbindelse med en beslutning om eventuel inhabilitet, da det i højere grad vil understøtte, at det også udadtil fremstår klart, at vedkommende ikke selv deltager i beslutningen om habilitet. Landsskatteretten vil i lyset af sagen udarbejde generelle retningslinjer for proceduren ved behandling og afgørelse af spørgsmål om inhabilitet for enten retsformænd eller retsmedlemmer.

6. Min vurdering

6.1. Spørgsmålet om B's habilitet i sagen

Der er i sagen nogen uenighed mellem retsmedlem B og A om karakteren og omfanget af deres kendskab og forhold til hinanden.

På den ene side har Deloitte i henvendelserne til mig redegjort for, at A har et meget nært venskab med C, og at A i den forbindelse har været med til mange valgaftener, hvor han har mødt og talt med B. A har desuden anført, at han altid har følt, at B har haft en vis skepsis mod ham.

På den anden side fremgår det af Landsskatterettens udtalelser, at B i forbindelse med sagen har forklaret, at han ikke har et modsætningsforhold til A. B har oplyst, at han har set A til en reception, men i øvrigt ikke kender ham eller er bekendt med hans venskab med C.

Efter min gennemgang af sagen mener jeg, at jeg ikke har grundlag for at kritisere Landsskatterettens vurdering af, at B var habil i sagen. Det gælder, selv om jeg lægger A's oplysninger om hans kendskab og forhold til B til grund.

Jeg er i den forbindelse enig med Landsskatteretten i, at A's egen subjektive oplevelse af B's holdning til ham ikke er afgørende for vurderingen af, om B

var inhabil. En fornemmelse om modvilje er ikke nok til at statuere inhabilitet. En tvivl om upartiskhed skal kunne begrundes i mere objektive forhold.

Jeg er også enig med Landsskatteretten i, at der i almindelighed heller ikke vil opstå inhabilitet alene som følge af, at en forvaltningsperson måtte have et modsætningsforhold (eller venskabsforhold) til en ven af en af sagens parter. Selv hvis man måtte lægge til grund, at en forvaltningsperson er inhabil over for en person X – og X måtte være inhabil over for en person Y, såfremt X skulle træffe afgørelse over for Y – gør det ikke i sig selv, at forvaltningspersonen dermed bliver inhabil i forhold til Y.

Endelig er jeg enig med Landsskatteretten i, at der i den foreliggende sag ikke er beskrevet konkrete, aktuelle tvister, uoverensstemmelser, episoder eller handlinger, der underbygger et modsætningsforhold mellem A og B, som skulle kunne begrunde inhabilitet hos sidstnævnte.

6.2. Behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet

6.2.1. Burde retsmedlem B have forladt retsmødet?

På baggrund af Landsskatterettens bemærkninger i sagen lægger jeg til grund, at B – efter at have redegjort for sit forhold og kendskab til A – var til stede under Landsskatterettens behandling af habilitetsspørgsmålet, men at han ikke deltog i diskussionen eller afgørelsen heraf.

Spørgsmålet er herefter, om retsmedlem B burde have forladt retsmødet, da spørgsmålet om hans habilitet blev behandlet og afgjort.

Efter forvaltningslovens § 6, stk. 3, må den person, som en inhabilitetsindsigelse vedrører, "ikke selv deltage i behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet om inhabilitet".

Det er ikke omtalt i forarbejderne til bestemmelsen, om dette forbud mod at "deltage i behandlingen og afgørelsen" også indebærer, at vedkommende ikke må være (passivt) til stede under behandlingen og afgørelsen af spørgsmålet.

Som anført under pkt. 3 har reglerne om inhabilitet til formål at forebygge, at uvedkommende hensyn får indflydelse på forvaltningens virksomhed, og undgå, at der i omverdenen og hos parterne i en sag opstår mistillid til upartiskheden i forvaltningen.

Landsskatteretten har da også givet udtryk for, at det kan være hensigtsmæssigt, at det retsmedlem, som en indsigelse om inhabilitet angår, ikke er til stede i lokalet i forbindelse med beslutningen om eventuel inhabilitet. Det er Landsskatterettens opfattelse, at dette vil understøtte, at det også udadtil

fremstår klart, at vedkommende ikke selv deltager i beslutningen. Det er jeg enig i.

Hensynet til, at der bliver truffet en rigtig beslutning vedrørende spørgsmålet om habilitet, og navnlig hensynet til at undgå, at der skabes mistillid til forvaltningens beslutning og efterfølgende behandling af sagen, taler for, at det er bedst stemmende med hensynet bag reglerne om inhabilitet, at den muligt inhabile forvaltningsperson – i hvert fald som det klare udgangspunkt – ikke er til stede, når der tages stilling til spørgsmålet om vedkommendes habilitet.

Det er derfor min opfattelse, at B burde have forladt retsmødelokalet, efter han havde udtalt sig om sit kendskab til A, og således ikke burde have været til stede, da de øvrige retsmedlemmer behandlede og afgjorde spørgsmålet om hans habilitet.

6.2.2. Udsættelse af sagen og begrundelse mv.

Ifølge Deloitte burde Landsskatteretten have bedt A om at afgive et skriftligt indlæg til brug for Landsskatterettens vurdering af B's habilitet og i den forbindelse have udsat sagen.

Jeg må ud fra klagen og sagens oplysninger lægge til grund, at A ikke selv anmodede om at få sagen udsat med henblik på at kunne afgive et skriftligt indlæg til brug for Landsskatterettens vurdering af B's habilitet. Jeg har derfor alene taget stilling til, om Landsskatteretten af egen drift skulle have anmodet ham herom.

En sådan eventuel pligt for Landsskatteretten til på eget initiativ at søge indhentet en udtalelse fra A – det være sig i mundtlig eller skriftlig form – kan enten følge af officialprincippet eller af reglerne om partshøring, inden der træffes en bebyrdende afgørelse.

Reglerne om partshøring i forvaltningslovens § 19 finder alene anvendelse i afgørelsessager, men derimod ikke i forhold til beslutninger af procesledende karakter.

Lovgivningen indeholder ikke regler om, hvorvidt Landsskatterettens beslutning vedrørende spørgsmål om et medlems habilitet har karakter af en selvstændig sag eller afgørelse, eller om at en sådan beslutning kan indbringes særskilt for domstolene. Det må endvidere efter min opfattelse antages, at det klare udgangspunkt er, at beslutninger vedrørende spørgsmål om habilitet udgør procesledende beslutninger og ikke selvstændige afgørelser i forvaltningslovens forstand.

Jeg finder, at der ikke foreligger sådanne særlige forhold i den konkrete sag, at der er grund til at fravige dette klare udgangspunkt. Jeg er således enig

med Landsskatteretten i, at beslutningen om, at B var habil, ikke i den konkrete situation var en afgørelse i forvaltningslovens forstand. Det kan ikke føre til en anden vurdering, at spørgsmålet om habiliteten ikke blev vurderet på Landsskatterettens egen foranledning, men fordi A på retsmødet tilkendegav, at B burde "overveje, om han var inhabil i sagen som nævnsmedlem over for A".

Det følger heraf, at Landsskatteretten ikke efter forvaltningslovens § 19 havde pligt til at partshøre A over de oplysninger, som B havde afgivet om sit kendskab til A, inden spørgsmålet om inhabilitet blev afgjort.

Jeg har heller ikke grundlag for at fastslå, at Landsskatteretten på andet grundlag, herunder efter officialprincippet, burde have anmodet A om at afgive et skriftligt indlæg til brug for Landsskatterettens vurdering af B's habilitet, inden spørgsmålet om inhabilitet blev behandlet. Jeg har i den forbindelse lagt vægt på, at Landsskatteretten – som anført ovenfor – kunne nå til den konklusion, at der ikke forelå inhabilitet, selv om Landsskatteretten foretog denne vurdering ud fra de oplysninger, som A var fremkommet med under retsmødet. Landsskatteretten kunne derfor træffe beslutning om spørgsmålet uden forinden at have afklaret de forhold, hvorom A og B måtte have afgivet divergerende forklaringer.

Da spørgsmålet om habilitet og den efterfølgende beslutning herom opstod på A's foranledning, ville det dog efter min opfattelse have været bedst stemmende med god forvaltningsskik, hvis Landsskatteretten enten på retsmødet eller i den efterfølgende skriftlige afgørelse havde begrundet beslutningen om, at der ikke forelå inhabilitet, og i førstnævnte tilfælde havde noteret dette på sagen.

Jeg har ikke bemærkninger til, at de to tilbageværende retsmedlemmer så sig beslutningsdygtige i forhold til at kunne tage stilling til spørgsmålet om B's habilitet.

6.3. Landsskatterettens retningslinjer om inhabilitet

Som omtalt ovenfor under pkt. 5 har Landsskatteretten oplyst, at den i lyset af sagen vil udarbejde generelle retningslinjer for proceduren ved behandling og afgørelse af spørgsmål om inhabilitet for enten retsformænd eller retsmedlemmer, og der er redegjort for det påtænkte indhold heraf.

Jeg er enig med Landsskatteretten i, at det er hensigtsmæssigt at have retningslinjer på området, men har ikke ved min behandling af den foreliggende sag taget stilling til det angivne indhold af retningslinjerne.

6.4. Afslutning

Med dette brev afslutter jeg min behandling af sagen. Jeg skal derfor henlede Deloittes opmærksomhed på det, som jeg skrev i mit brev af 7. marts 2022, om at en afgørelse, som er indbragt for ombudsmanden inden 3 måneder efter afgørelsestidspunktet, kan indbringes for domstolene, senest 1 måned efter at ombudsmanden har afsluttet sin behandling af sagen.

Jeg foretager mig ikke mere i sagen.